



GDYNIA CITY
GUIDE app



Modernizm 2x6



Modernism 2x6



Okręty na lądzie.
Pożegluj z gdyńskim
modernizmem.

Ships on land.
Sail with Gdynia's modernism.





Architektura i układ urbanistyczny Śródmieścia Gdyni to unikat na skalę światową.

Miast, w których całe śródmieście zostało wybudowane w jednolitym stylu modernizmu, jest na świecie zaledwie kilka, a w naszej części Europy jest nim tylko Gdynia.

Gdynia City Centre boasts some of the world's unique architecture and urban layout.

Just a few cities worldwide have their entire centres built in a uniform modernist style, and Gdynia is the only such city in our part of Europe.



O modernizmie

About modernism

■ Modernizm to styl w architekturze europejskiej lat 20. i 30. XX wieku, kiedy powstawała Gdynia. Cechowała go szlachetna prostota, funkcjonalizm, nowoczesne rozwiązania konstrukcyjne. Styl ten zrodził architekturę piękną i zarazem przyjazną człowiekowi, stwarzającą nieznaną wcześniej komfort mieszkania i pracy. Charakterystyczne były wielkie przeszklone powierzchnie, nadające budynkom mieszkalnym szczególną lekkość i jasność. Płaskie dachy pozwalały optymalnie wykorzystać bryłę budynku i weszły na stałe do repertuaru architektury. W budynkach modernistycznych przywiązywano dużą wagę do nowoczesnej konstrukcji, wykorzystującej m.in. żelbet i stal oraz do funkcjonalnych i wygodnych rozwiązań pomieszczeń. Na elewacjach w Gdyni często stosowano płyty kamienne z wapienia lub piaskowca, szlachetne jasne tynki, płytki ceramiczne i tak zwane lastryko, czyli barwną masę z różnokolorowymi kamykami.

■ Modernism is a style in European architecture of the 1920s and 1930s, a period which saw the development of Gdynia. Characterized by sophisticated simplicity, functionality and modern construction solutions, the style led to the creation of beautiful, people-friendly architecture, offering previously unknown standards of living and working. Its characteristic large glazed surfaces gave residential buildings their specific lightness and brightness. Flat roofs ensured an optimal use of the building and became a permanent part of architectural repertoire. Modernist buildings featured modern construction using, among others, reinforced concrete and steel for functional and comfortable room layout. The façades in Gdynia were often covered with limestone or sandstone slabs, stucco, ceramic tiles and terrazzo, a material with multicolour pebbles.





Okręty z cementu

Cement ships

■ Styl, dzięki któremu Gdynia różni się od innych nadmorskich miast, to liczne marynistyczne odniesienia w jej budynkach: okrągłe okna, nawiązujące do okrętowych bulajów, obłe lub ostre bryły budynków przypominające kadłuby statków, nadbudówki, których pierwowzorem był mostek kapitański, czy zewnętrzne schody jak statkowe trapy... Budynki przypominają często wielkie transatlantyki, z płaskimi, pozbawionymi ozdób elewacjami. Pokryte szlachetnymi tynkami odbijają słońce jak burty statków. Partery, zazwyczaj przeszklone i cofnięte poza linię ulicy, potęgują wrażenie unoszenia się brył budynków nad ziemią.

■ The style, which sets Gdynia apart from other seaside cities, includes numerous maritime references visible in the buildings: round windows, a reference to ship portholes, cylindrical or sharp shapes of buildings resembling hulls, superstructures fashioned after the captain's bridge, or external stairs like gangways... The buildings often resemble large ocean liners with flat ornament-free façades. Covered with stucco, they reflect sunlight just like the sides of ships. Ground floors, usually glazed and set back in relation to the street, intensify the impression of a building floating above the ground.



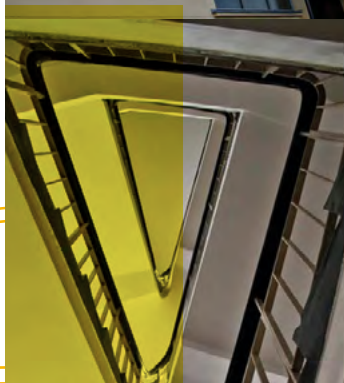
2x6 czyli modernizm w skrócie

2x6 - modernism in a nutshell

2x6

■ Całe modernistyczne Śródmieście Gdyni ukształtowało się w bardzo krótkim czasie – w latach 30. XX wieku. Po tym zabytkowym obszarze Gdyni, który ma status polskiego Pomnika Historii, prowadzi kilka tras zwiedzania. Wszystkie tworzą Gdyniński Szlak Modernizmu. Jeśli nie masz zbyt wiele czasu, skorzystaj z naszej propozycji 2x6, nawiązującej do daty uzyskania przez Gdynię praw miejskich w 1926 roku, czyli dwóch krótkich tras rozgrzewkowych, obejmujących po sześć miejsc i obiektów. Przejście każdej z nich zajmie około 90 minut.

■ The entire Gdynia City Centre was formed in a very short time - in the 1930s. Officially recognised as Poland's Monument of History, this historic area of Gdynia features several sightseeing routes. All of them form Gdynia's Modernism Route. If you do not have much time, choose our 2x6 offer, a reference to when Gdynia received its city rights in 1926. These are two short routes, each including six locations. Each route takes about 90 minutes to complete.



Duch modernizmu w obiektach publicznych

The spirit of modernism
in public buildings

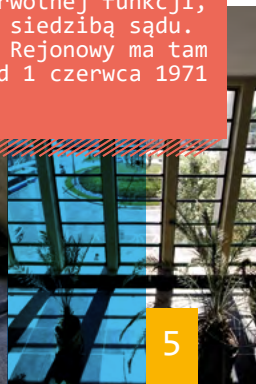
1 Sąd Rejonowy / District Court

Plac Konstytucji 5,
proj./design by Tadeusz Sieczkowski,
Zbigniew Karpiński i Roman Sołtyński, 1936

■ Budynek stoi naprzeciwko dworca kolejowego Gdynia Główna. Awangardowa forma obiektu była jednym z symboli nowoczesności Gdyni. Bryła budowli biegnie po łagodnym łuku. W budynku zachowały się elementy oryginalnego wystroju: posadzki, schody z barierami i balustradami, podłogi drewniane, grzejniki żeliwne, a także drewniane ławy, oświetlenie i stolarka drzwi. Do gmachu można wejść w godzinach urzędowania.

■ Located opposite the Gdynia Główna railway station, the building with its avant-garde form was one of the symbols of Gdynia's modernity. The body of the building is gently curved. Elements of the original decoration have been preserved inside the building: floors, stairs with handrails and balustrades, wooden floors, cast iron radiators, as well as wooden benches, lighting and doors. The edifice can be visited during court working hours.

Budynek nigdy nie zmienił swojej pierwotnej funkcji, zawsze był siedzibą sądu. Obecny Sąd Rejonowy ma tam siedzibę od 1 czerwca 1971 roku.





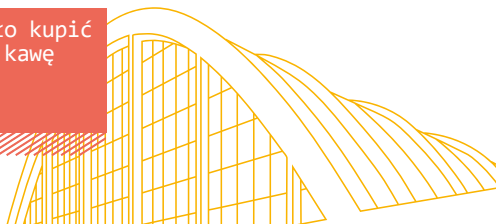
2 Zespół Hal Targowych / Market Halls

ul. Wójta Radtkego 38,
proj./design by Jerzy Müller i Stefan Reychman, 1936-1938

■ Gdynia doczekała się w latach 30. XX wieku swojej własnej hali targowej. Uważana jest za jeden z ciekawszych budynków architektury polskiej okresu międzywojennego. Na kompleks historycznych hal targowych, układających się w kształt litery „L”, składają się: łukowa hala główna, prostopadłe z nią połączona wyraźnie niższa hala mięsna oraz trzecia - osobna hala rybna. Konstrukcja hali łukowej jest unikatowa - ogromne sklepienie dźwiga dziewięć stalowych wiązarów o wysokości 16,2 m i rozpiętości 33 m. Śmiałym i efektownym rozwiązaniem są okna dachowe. Dzięki temu wewnątrz hali wypełnia zawsze naturalne światło dzienne. W dwukondygnacyjnych podziemiach znalazły się chłodnie i magazyny z windami.

■ It wasn't until the 1930s that Gdynia eventually had a market hall of its own. Considered one of the most interesting buildings of interwar Polish architecture, the L-shaped complex of the historic City Market Halls consists of an arched main hall, a significantly lower meat hall connected to it perpendicularly and a separate fish hall. The structure of the arched hall is unique – the huge vault is supported by nine steel frames 16.2 m high with a span of 33 m. Its roof windows are a bold and impressive solution. Thanks to this, the interior of the hall is always filled with daylight. The two-storey basement accommodates cold stores and warehouses with lifts.

W okresie PRL-u można tu było kupić dzinsy, papierosy Marlboro, kawę Nesca, zegarki Omega i inne zagraniczne produkty.



3 Budynek biurowy ZUS / Social Insurance Institution (ZUS) Office Building

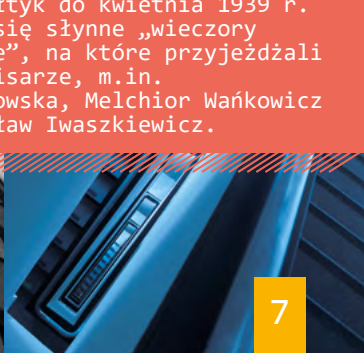
ul. 10 Lutego 24, proj./design by Roman Piotrowski,
1935-1936, dziś siedziba Urzędu Miasta / today a seat
of City Hall

■ Gdyński notariusz Henryk Chudziński pisał w 1937 r. o tym budynku: „... buduje się w Gdyni okręty z cegły i cementu na lądzie! (...) gmachy, od których rozpoczyna się może jakaś nowa epoka w architekturze gdyńskiej”. Ten kompleks biurowy składa się z trzech części: pięciopiętrowego skrzydła z dynamicznie zarysowanym obłym narożnikiem od ul. 10 Lutego, parterowego, niewielkiego skrzydła od ul. 3 Maja i nieco cofniętego prostopadłościennego bloku o siedmiu piętrach, który stanowi statyczny trzon dla falujących części niższych; rzec można – nabrzeże, do którego przycumowany jest ów okręt z cegły i cementu. W budynku znajdowały się także sklepy, a w narożniku elegancka kawiarnia Café Bałtyk. W 1945 r. budynek spłonął. Po odbudowie w 1952 r. budynek stał się siedzibą Polskich Linii Oceanicznych i do tej pory gdynianie nazywają go „budynek PLO”.

■ Henryk Chudziński, a notary in Gdynia, wrote in 1937: „... ships made of bricks and cement are being built on land in Gdynia! (...) buildings, which may initiate a new era in the architecture of Gdynia”. This office complex consists of three parts: a five-storey wing with a dynamically outlined round corner in 10 Lutego Str., a small one-storey wing in 3 Maja Str. and a slightly withdrawn seven-storey cuboid block, which forms a static stem for the wavy lower parts, a sort of quay with this ship made of bricks and cement moored to it. Originally there were also shops in the building and an elegant Café Bałtyk in the corner. In 1945 the building burnt down. After reconstruction, in 1952, it became the seat of Polish Ocean Lines (Polskie Linie Oceaniczne – PLO) and until today the inhabitants call it the PLO building.



W Café Bałtyk do kwietnia 1939 r. odbywały się słynne „wieczory czwartkowe”, na które przyjeżdżali wybitni pisarze, m.in. Zofia Nałkowska, Melchior Wańkowicz czy Jarosław Iwaszkiewicz.



4 Urząd Pocztowo-Telegraficzny (Poczta Polska) / Post and Telegraph Office

ul. 10 Lutego 10, proj./design by Julian Puterman-Sadłowski
i Antoni Miszewski, 1937

■ To najwcześniejszy, reprezentacyjny budynek użyteczności publicznej w stylu modernistycznym na obszarze Śródmieścia Gdyni. Gmach prezentował się niezwykle efektownie. Wyposażenie było bardzo nowoczesne, Urząd posiadał m.in. automatyczną centralę telefoniczną oraz elektryczną rozdzielnię listów.

■ It is the earliest grand public building in modernist style in Gdynia City Centre. The building looked very impressive. Its equipment was very modern and included, among others, an automatic telephone switch and electrical sorting office.



Budowa kosztowała więcej niż wzniesienie opery paryskiej. Ponad czterokrotnie przekroczono zakładany kosztorys i dokonano licznych malwersacji. Była to jedna z większych afer finansowych II RP, a nadużycia zostały ukarane kilka lat później.

5 Bank Gospodarstwa Krajowego / National Development Bank

ul. 10 Lutego 8, proj./design by
Konstanty Jakimowicz, 1928-1929



■ Bank Gospodarstwa Krajowego odgrywał w międzywojennej Polsce olbrzymią rolę w rozwoju miast, w tym nowych inwestycji publicznych. Ze środków BGK finansowano w Gdyni rozwój portu, budowę budynków administracji, kolonie rybacką, robotniczą, a także modernizację placów i ulic miejskich. Bryła budynku jest prosta, wyróżnia ją układ rytmicznych pilastrów oraz charakterystyczne

boniowania, dodające szlachetności eleganckiej fakturze elewacji. Całość projektu dopełniają elementy stalowe, w tym wydatne kraty z nazwą banku – BGK (zachowane do dzisiaj), a także solidne „ciężarne bramy”.

■ BGK played a crucial role in developing cities and fostering public investment in interwar Poland. BGK funds were used to finance the construction of the port in Gdynia, build government buildings, a fishermen's and a workers' housing estate and modernise squares and city streets. The body of the building is simple marked by rhythmic pilasters and characteristic bossage adding sophistication to the elegant texture of the façade. The whole design is complemented by steel elements, including prominent bars with the name of the Bank – BGK (preserved until today), as well as the solid bulky gates.

Był to pierwszy bank, który otworzył w Gdyni swój oddział, początkowo pracowało w nim 10 osób.

6 Dom Żeglarza Polskiego / Polish Sailor's House

ul. Jana Pawła II 3 (Molo Południowe),
ob. Wydział Nawigacyjny Uniwersytetu
Morskiego / (Southern Pier), currently Navigation
Department of the Gdynia Maritime University, proj./design
by Bogdan Damiński, Tadeusz Sieczkowski, 1938-1939



■ Jeden z najbardziej charakterystycznych i reprezentacyjnych budynków Gdyni, tworzący „morską fasadę miasta”. Budynek składa się z trzech części. Najwyższa - środkowa część - nawiązuje do stylistyki okrętowej: jest zaokrąglona, z nadbudówką i daszkiem stylizowanym na mostek kapitański. W części północnej zbudowano kryty basen. Dom Żeglarza miał pełnić funkcję centrum polskiego żeglarstwa, jednak wybuch II wojny światowej zniweczył te plany.

■ It is one of the most characteristic and representative buildings of Gdynia, forming the “city's maritime façade.” The building consists of three parts. The tallest central part refers to naval style: it is rounded, with a superstructure and a canopy modelled on a captain's bridge. An indoor pool was built in the northern part. The Sailor's House was to serve as the centre of Polish sailing, but the outbreak of World War II put an end to these plans.



1

2

3

1

4

2

4

5

6

3C

3B

3A

Przejsięcie jednej trasy zajmuje około 90 minut.

Each route takes about 90 minutes.

2x6

czyli modernizm
w skrócie

- modernism
in a nutshell

10

aleja Piłsudskiego

- 
- 1 Sąd Rejonowy / District Court
Plac Konstytucji 5
 - 2 Zespół Hal Targowych /
Market Halls
ul. Wójta Radtkego 38
 - 3 Budynek biurowy ZUS / Social
Insurance Institution (ZUS)
Office Building
ul. 10 Lutego 24
 - 4 Urząd Pocztowo-Telegraficzny
(Poczta Polska) / Post and
Telegraph Office
ul. 10 Lutego 10
 - 5 Bank Gospodarstwa Krajowego /
National Development Bank
ul. 10 Lutego 8
 - 6 Dom Żeglarza Polskiego /
Polish Sailor's House
ul. Jana Pawła II 3
Molo Południowe / Southern Pier

- 1 Budynek mieszkalny Funduszu Emerytalnego pracowników
BGK, „Bankowiec” / BGK Residential Building, The Banker
ul. 3 Maja 27-31
- 2 Kamienica Hundsdoerffów / The Hundsdoerff Family
Townhouse, ul. Starowiejska 7
- 3 Trzy kamienice na Skwerze Kościuszki/
Three townhouses in Skwer Kościuszki:
 - A Kamienica Pręczkowskiego, Skwer Kościuszki 10/12
 - B Kamienica Peszkowskiego, Skwer Kościuszki 14
 - C Kamienica Jurkowskiego, Skwer Kościuszki 16
- 4 Kamienica Reicha i Birnbauma /
Reich and Birnbaum Townhouse
ul. Abrahama 28
- 5 Kamienica Orłowskich / A. & M. Orłowscy Townhouse
ul. Świętojańska 68
- 6 Kamienica Ogończyka-Blocha i Mazalona /
A. Ogończyk-Bloch and L. Mazalon Townhouse
ul. Świętojańska 122

Duch modernizmu w kamienicach zamożnych Gdynian

The spirit of modernism in the townhouses of Gdynia's affluent residents

1 Budynek mieszkalny Funduszu Emerytalnego pracowników BGK „Bankowiec” /

BGK Residential Building, The Banker

ul. 3 Maja 27-31, proj./design by Stanisław Ziołowski, 1936-1939

■ Ten modernistyczny, wieloczęściowy budynek był największym i najbardziej luksusowym budynkiem mieszkalnym przedwojennej Gdyni. Jako jedyny posiadał podziemny parking na 18 aut i altanę na podwórzu, będącą wywietrznikiem dla garażu. Ma osiem klatek i sto mieszkań. Bryła w kształcie litery „C” jest zwieńczona półokrągłą wieżyczką, stylizowaną na mostek kapitański. Elewacje wykończone są płytami wapiennymi i szlachetnymi tynkami. Długość budynku wzdłuż ul. 3 Maja to ponad 90 metrów, co stanowi więcej niż połowę długości kadłuba transatlantyku m/s „Batory” (160 metrów).

■ This modernist, multi-segment building was the biggest and the most luxurious residential building in pre-war Gdynia. It was the only building with an underground parking for 18 vehicles and a gazebo in the courtyard, which was a garage vent. It has eight staircases and one hundred flats. The C-shaped building is crowned with a semicircular turret, modelled on a captain's bridge. The façades are finished with lime slabs and stucco. The building along 3 Maja Street is over 90 metres long, which is more than half of the hull length of the ocean liner m/s Batory (160m).



W dawnych schronach pod budynkiem znajduje się Mini Muzeum, założone w 2009 roku przez mieszkańców. Jego pomysłodawczynią - kustoszem i dobrym duchem jest Maria Piradoff-Link. Zwiedzanie możliwe po umówieniu się.



Kamienice gdyńskie z lat 30. XX wieku mają przestronne sienie, jasne i szerokie klatki schodowe i niskie, a więc wygodne, stopnie (czasem też windy), które nie powodują zmęczenia nawet przy wchodzeniu na kolejne piętro. Mieszkania były duże, komfortowe i, jak na owe czasy, nowocześnie wyposażone.

Gdynia's townhouses of the 1930s have spacious vestibules, light and wide staircases and low steps for easy and effortless climbing (some are equipped with lifts). The flats were large and comfortable featuring contemporary modern equipment.

2 Kamienica Hundsorffów / The Hundsorff Family Townhouse

ul. Starowiejska 7, proj./design by Marian Maśliński,
1932-1933 r. oraz 1935-1936 r.

■ Modernistyczna bryła kamienicy przepięknie prezentuje się od ulicy. Zaokrąglony, ekspresyjny narożnik otulają balkony, a całość przypomina statek. Na parterze mieści się zakład fotograficzny FOTO Elite, kontynuujący przedwojenne tradycje. Kamienica Hundsorffów nigdy nie przestała być własnością rodziny.

■ The modernist shape of the townhouse looks beautiful from the street. Its rounded and expressive corner is decorated with balconies, and the whole building resembles a ship. The ground floor houses the FOTO Elite photography studio which continues pre-war traditions. The Hundsorff townhouse never stopped being a family property.



Zakład fotograficzny FOTO Elite pod patronatem Kodaka założył w 1928 r. Bronisław Bogajewski. Oryginalne wyposażenie przedwojennego zakładu można obecnie oglądać w Muzeum Miasta Gdyni.

3 Trzy kamienice na Skwerze Kościuszki / Three townhouses in Skwer Kościuszki:

- A Kamienica Pręczkowskiego, Skwer Kościuszki 10/12, proj./design by Tadeusz Jędrzejewski, 1928-1937
- B Kamienica Peszkowskiego, Skwer Kościuszki 14, proj./design by Stanisław Prochaska, Stanisław Odyniec Dobrowolski, 1927-1929
- C Kamienica Jurkowskiego, Skwer Kościuszki 16, proj./design by Zbigniew Kupiec, Tadeusz Kossak, 1938

■ Po lewej stronie Skweru Kościuszki, stojąc twarzą w kierunku morza, znajdując się trzy kamienice, reprezentujące różne nurty architektoniczne dwudziestolecia międzywojennego. Na rogu Skweru i ul. Żeromskiego wznosi się okazała kamienica, która należała do inżyniera z Wejherowa, Stanisława Pręczkowskiego, i jest przykładem kamienicy z mieszkaniami na wynajem. Według historyków architektury to najlepsza realizacja modernistyczna lat 20. w Gdyni pod względem stylowym. Po raz pierwszy w Gdyni zostały tu wprowadzone odniesienia „okrętowe”. Druga kamienica należała do Zygmunta Peszkowskiego, jednego z dyrektorów Stoczni Gdańskiej. Jej kubiczny, wieżowy narożnik z mocno rozrysowaną linią balkonów gdański notariusz Henryk Chudziński nazwał w 1937 r. „apoteozą szczęk dziadka do orzechów”. Nieco dalej, pod numerem 16, znajduje się kamienica wzniesiona dla Adama Jurkowskiego, farmaceuty i profesora Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jest to kamienica pierzejowa, pięciopiętrowa. Cała konstrukcja opiera się na żelbetowych słupach nośnych. Struktura budynku stanowi jedną z najlepszych realizacji w Gdyni **pięciu zasad nowoczesnego budowania Le Corbusiera**.

■ There are three townhouses on the left side of Skwer Kościuszki (facing the sea), representing different architectural trends of the interwar period. On the corner of Skwer Kościuszki and Żeromskiego Street there is an impressive townhouse which belonged to Stanisław Pręczkowski, an engineer from Wejherowo. It is an example of a townhouse with flats for rent. According to architecture historians this is the best modernist implementation of the 1920s in Gdynia in terms of style. It was the first time that “ship” references were used in Gdynia. The second townhouse belonged to Zygmunt Peszkowski, one of the directors of Gdańsk Shipyard. Henryk Chudziński, a notary from Gdynia, in 1937 described the building’s cubic, tower corner with a strong line of balconies as “the apotheosis of the jaws of a nutcracker”. A little further, at no. 16 there is a townhouse built for Adam Jurkowski, a pharmacist and professor at Adam Mickiewicz University in Poznań. It is a five-storey frontage townhouse. The entire structure is based on reinforced concrete supporting pillars. Its structure is one of the most complete implementations of **Le Corbusier’s Five Points of Architecture** in Gdynia.

Na elewacji kamienicy Jurkowskiego widoczne są małe rurki - to element systemu odwodnienia, który spełnia taką samą rolę jak rzygacze w gotyckich katedrach.



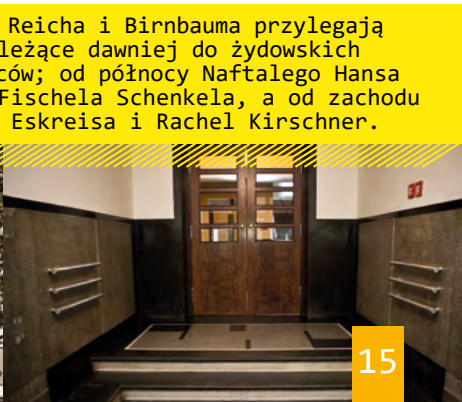
4 Kamienica Reicha i Birnbauma / Reich and Birnbaum Townhouse

ul. Abrahama 28, proj./design by Edward Fuhrschmied, 1936

■ Skręcając z ul. 10 Lutego w cichą ul. Abrahama, na następnym rogu widzimy kamienicę należącą niegdyś do zamożnych żydowskich kupców: Izraela Reicha (pochodzącego z Gdańska) i Wolfa Birnbauma (rodem z Warszawy). Jest to luksusowy dom narożny, posiada cztery piętra. W narożniku, z wykuszem od strony ul. Batorego, został umieszczony pierwszy w Gdyni ogród zimowy. Warto zerknąć do środka, aby podziwiać efektowną klatkę schodową, wyłożoną szlifowanym, różnobarwnym lastrykiem o urozmaiconej fakturze.

■ Turning from 10 Lutego Street into the quiet Abrahama Street, at the next corner we can see a townhouse which once belonged to wealthy Jewish merchants: Izrael Reich (from Gdańsk) and Wolf Birnbaum (from Warsaw). It is a luxurious corner house with four floors. The bay window corner from Batory Street is home to Gdynia's first conservatory. Look inside the building to admire the impressive staircase lined with polished, multicoloured terrazzo with varying structure.

Do kamienicy Reicha i Birnbauma przylegają kamienice należące dawniej do żydowskich przedsiębiorców; od północy Naftalego Hansa Pomeranza i Fischela Schenkela, a od zachodu Arona Józefa Eskreisa i Rachel Kirschner.



Trochę o dwóch głównych gdyńskich ulicach.

Ulica Świętojańska i ulica 10 Lutego – dwie osie śródmieścia.

ULICA ŚWĘTOJAŃSKA jest starym, pochodzącym jeszcze z czasów średniowiecza traktem, który łączył niegdyś Gdańsk z Oksywiem. Ma długość 1866 metrów. Nazwa ulicy wzięła się od figury św. Jana Nepomucena, która obecnie znajduje się przy wyjeździe. W 1930 r. trakt został wybrukowany, ułożono przy nim krawężniki i chodniki, oraz instalację wodno-kanalizacyjną. Ulica przeszła gruntowną metamorfozę w 2005 r.

ULICA 10 LUTEGO została wytyczona około 1908 r., jako Aleja Kuracyjna, łącząca dworzec kolejowy z wybudowanym wcześniej Domem Kuracyjnym, który stał na miejscu obecnego Pomnika Polski Morskiej na Skwerze Kościuszki. Ma zaledwie 635 metrów długości. Stanowiła ona oś kąpieliska gdyńskiego, przez co została prędko zabudowana.

5 Kamienica Orłowskich /

A.& M.Orłowsky Townhouse

ul. Świętojańska 68, proj./design by Zbigniew Kupiec, 1936

■ Została zbudowana dla Albina i Bolesławy Orłowskich, którzy byli obywatelami USA i pozwolenie na nabycie parceli w Gdyni musiała wydać Rada Ministrów. Jest to luksusowa kamienica narożna, o nierównej liczbie pięter (pięć od ul. Świętojańskiej, sześć od ul. Żwirki i Wigury). Posiada dwie klatki schodowe, a pomieszczenia handlowe zajmują aż dwie dolne kondygnacje. Działał w nim sklep sieci Bon Marche. W domu zainstalowane było centralne ogrzewanie, gaz i dwie windy. Elewacja budynku obłożona jest luksusową okładziną z płyt piaskowca szydłowieckiego. W miejsce sklepu Bon Marche mieści się dziś salon Empiku. Warto zajrzeć do jego wnętrza, żeby przyjrzeć się konstrukcji słupowej kamienicy.

■ It was built for Albin and Bolesława Orłowsky, who were US citizens and had to obtain a permit to purchase land in Gdynia from the Council of Ministers. It is a luxurious corner building with an uneven number of floors (five from Świętojańska Street and six from Żwirki i Wigury Street). It has two staircases, and the commercial premises occupy two lower storeys. The Bon Marche chain store operated here. The house had central heating and gas installations as well as two lifts. The façade is covered with luxurious cladding of Szydłowiec sandstone. The Bon Marche shop is now replaced with Empik. The interior with its column structure is a must-see.

Okna w kamienicy to, wskazujące na pochodzenie właścicieli, bardzo charakterystyczne dla amerykańskich budynków okna przesuwne w linii pionowej.

A short note about Gdynia's two main streets. Świętojańska and 10 Lutego Streets – two city centre axes.

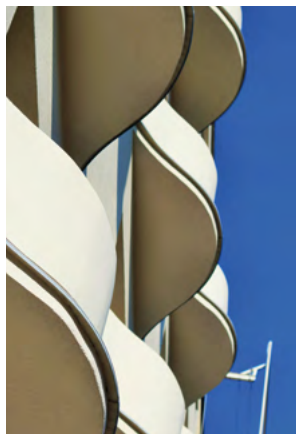
ŚWIĘTOJAŃSKA STREET is an ancient road dating back to the Middle Ages. It connected Gdańsk and Oksywie. It is 1,866 metres long. The street is named after the statue of St. John of Nepomuk, which is now located at the street's exit. In 1930, cobblestones were set on the road, together with curbs, pavements, and a water and drainage system. The road underwent a thorough makeover in 2005.

10 LUTEGO STREET was not laid out until 1908. Called Resort Avenue (Aleja Kuracyjna), the street connected the railway station with the Resort House (located in Skwer Kościuszki, on the site of today's Monument of Maritime Poland). It is only 635 metres long. It was once the axis of Gdynia's holiday resort and was quickly built up.

6 Kamienica Ogończyka-Blocha i Mazalona / A.Ogończyk-Bloch and L.Mazalon Townhouse

ul. Świętojańska 122, proj./design by
Stefan Koziński, Leon Mazalon, 1936-1938

■ Przy skrzyżowaniu ul. Świętojańskiej z al. Marsz. Piłsudskiego, naprzeciw Urzędu Miejskiego, wznosi się monumentalny gmach, będący jakby bramą do ścisłego śródmieścia. Ta luksusowa kamienica narożna ma pięć pięter od ul. Świętojańskiej, a sześć od al. Marsz. Piłsudskiego. W domu zostało zainstalowane centralne ogrzewanie, gaz i dwie windy. Jest to pierwsza kamienica gdyńska, w której piwnicach zbudowano schron obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej. Dominantą kompozycyjną jest monumentalny, pionowo przeszklony narożnik, mieszczący werandy z ogrodami zimowymi. Uwagę zwracają falujące balustrady balkonowe.



■ The junction of Świętojańska Street and Piłsudskiego Avenue, opposite City Hall, features a monumental building, as if a gateway to the city centre. This luxurious corner townhouse is five storeys high from Świętojańska St., and six storeys high from Piłsudskiego Ave. The building is fitted with central heating, gas installation and two lifts. It is Gdynia's first townhouse to have had an air raid and gas shelter in the basement. The building's monumental vertically glazed corner with verandas and conservatories provides the compositional highlight. Wavy balcony railings also attract attention.

Jeśli złapałeś architektonicznego bakcyła, wędruj dalej

If you have caught the architectural bug, keep going

■ Trasy Gdyńskiego Szlaku Modernizmu (GSM) zapraszają do bardziej pogłębionego poznawania dziedzictwa gdyńskiego modernizmu. Fani architektury mogą skorzystać z kilku tras prowadzących nie tylko po ścisłym śródmieściu, ale też zaglądających do willowej zabudowy Kamiennej Góry, Działek Leśnych, osiedli na Wzgórzu Św. Maksymiliana (dawniej Wzgórze Focha) czy Redłowa. W tej chwili jest sześć takich tras. Większość opisanych przez nas obiektów **2x6** należy do trzech tras GSM: trasy **10 Lutego-Moło Południowe**, trasy **Świętojańska** i trasy **Moderna nieznana**.

Wszystkie obiekty i trasy, wraz z mapkami, są opisane na stronie: modernizmgdyni.pl

■ Experience Gdynia Modernism Routes (GSM) to learn more about the city's modernist heritage. Fans of architecture can enjoy our routes not only in the city centre but also have a peek at the villas of Kamienna Góra, Działki Leśne, the districts of Wzgórze Św. Maksymiliana (former Wzgórze Focha) and Redłowo. There are six such routes in total at the moment. Most of the **2x6** sites described here are part of three GSM routes: **10 Lutego Street – Southern Pier**, **Świętojańska** and **Unknown Modernism**.

All sites and routes, together with maps, are described at: modernizmgdyni.pl



Spacery z modernizmem i Open House Gdynia

Modernism walks and Open House Gdynia

■ W czasie wakacji warto wziąć udział w otwartych i darmowych spacerach architektonicznych po modernistycznej Gdyni, które odbywają się w każdą sobotę w lipcu i w sierpniu. Pełny program spacerów i inne wydarzenia, związane z architekturą w Gdyni, można śledzić na profilu Gdynińskiego Szlaku Modernizmu na Facebooku. Okazją do zajrzenia do niedostępnych na co dzień miejsc, takich jak klatki schodowe, dachy i wnętrza mieszkań jest coroczny festiwal Open House Gdynia. W czasie jego trwania odbywają się także liczne prelekcje i spacery tematyczne z przewodnikiem.

■ During summer holidays it is a good idea to join open and free architectural walks around modernist Gdynia, which take place every Saturday in July and August. The full programme of the walks and other events related to the architecture of Gdynia can be found on the Gdynia Modernism Route profile on Facebook. Open House Gdynia Festival is an opportunity to take a peek at places which are not normally accessible, like staircases, roofs and interiors of flats. During the festival there are numerous lectures and themed guided walks.



Chcesz zabłysnąć, dowiedz się więcej

Want to show off, find out more



■ FUNKCJONALIZM / FUNCTIONALISM

Kierunek w architekturze, urbanistyce i sztuce użytkowej, którego głównym założeniem było wysunięcie na plan pierwszy funkcji i uzależnienie od niej zarówno elementów technicznych (materiał, konstrukcja), jak i estetycznych (forma). Główną tezą funkcjonalizmu była idea „czystej architektury”, wolnej od subiektywizmu i tradycjonalizmu, której celem było zaspokajanie potrzeb ludzkich (m.in. dom jako „maszyna do mieszkania”); zacieranie różnicy między architekturą i techniką, kult maszyny, zastosowanie nowoczesnych materiałów i konstrukcji, swobodnie kształtowane elewacje i plany wewnątrz.

Trend in architecture, urban planning and applied arts, in which the function defines both technical (materials, construction) and aesthetic (form) elements. The main principle of functionalism is the idea of “pure architecture,” free from subjectivism and traditionalism, whose aim is to satisfy human needs (among others a house as “a machine to live in”); blurring the lines between architecture and technique, the cult of machine, utilizing modern materials and structures, freely forming façades and interior plans.

■ KONSTRUKTYWIZM / CONSTRUCTIVISM

Architektura konstruktywizmu zawiera się w formule stylu modernistycznego i rozwijała się głównie w latach 20. i 30. XX wieku. Podkreślano w nim, jak sama nazwa wskazuje, cechy konstrukcyjne obiektu – jego logiczne zastosowanie oraz uwypuklenie struktur konstrukcyjnych. Konstruktywizm miał na celu pogodzić interesy inżynierów budowlanych z klasyczną architekturą.

Constructivist architecture was a constructive style of modern architecture that developed mainly in the 1920s and 1930s. It emphasised,

as the name indicates, the structural features of the building – its logical application and emphasis on constructional structures. The objective of constructivism was to reconcile the interests of construction engineers with classical architecture.

■ KLATKA SCHODOWA Z DUSZĄ / A WELL STAIRCASE

Klatki z duszą, to efektowne klatki schodowe z pustą przestrzenią pomiędzy biegami schodów. Przestrzeń ta jest najlepiej widoczna z dołu lub z góry. Były budowane na planie prostokąta, owalu czy półokręgu, dzięki czemu uzyskiwano biegnącą przez całą wysokość obiektu otwartą przestrzeń.

Open well staircases are impressive staircases with an empty space between the flights of stairs. The space is best viewed from the bottom or the top of the stairs. They were built on a rectangular, oval or semi-circular plan, which produced an open space all the way to the top of the building.

■ GORSECIKI / CORSET-SHAPED TILES

Mozaika terakotowa o charakterystycznym kształcie przypominającym gorset, układana często w wielobarwne kompozycje, stosowana na posadzkach klatek schodowych i w mieszkaniach, szczególnie w łazienkach.

Terracotta mosaic with a characteristic corset-like shape, often arranged in multicoloured compositions, used on staircase floors and in flats, especially in bathrooms.

■ LASTRIKO (LASTRYKO) / TERRAZZO

Popularny materiał wykończeniowy, beton powstały jako mieszanina wody, cementu i grys, stosowany w budownictwie na posadzkach, schodach i parapetach.

A popular finishing material, concrete created from a mixture of water, cement and grit, used in construction on floors, stairs and window sills.

■ PILASTER / PILASTER

Element architektoniczny w formie płaskiego filara, nieznacznie występującego przed lico ściany. Pełni on zarówno funkcję konstrukcyjną, jak też dekoracyjną. Może stanowić część obramienia otworów okiennych, drzwiowych lub bramnych.

Architectural element in the form of a flat pillar projecting from a wall. It has both constructional and decorative functions. It can be part of a door frame, gate or windows.

■ RYZALIT / AVANT-CORPS "FORE-BODY"

Występ ze ściany budynku, biegnący na całą długość elewacji.

A projection from the wall of the building running along the entire length of the façade.

■ WYKUSZ / BAY WINDOW

Wystający z lica elewacji element architektoniczny, poszerzający przylegające doń wnętrze, nadwieszony powyżej pierwszego pietra na wysokości jednej lub kilku kondygnacji.

Architectural element projecting outwards from an outside wall, increasing the space of the room. It projects from above the first floor and is one or several storeys high.

■ RYFLOWANIE / FLUTING

Technika opracowania tynków szlachetnych, inaczej żłobkowanie, stosowane szczególnie wokół okien lub na cokołach.

A technique used on stucco especially around windows and on plinths, also known as grooving.

■ BONIOWANIE / BOSSAGE

Wąskie, rytmiczne wgłębienia w powierzchni elewacji, polegające na ścięciu pod pewnym kątem bądź wyprofilowaniu. Stosowane od czasów renesansu, w architekturze nowożytnej występują głównie jako podziały rozległych tynkowanych płaszczyzn elewacji, mające znaczenie dekoracyjne, ale również technologiczne - pozwalają podzielić duże powierzchnie elewacji na mniejsze pola.

Narrow, regular cavities in the surface of the façade as a result of carving at a certain angle or profiling. Used since the Renaissance, they occur in modern architecture mainly as divisions of large plastered façade surfaces. They have a decorative and technological role and help to divide large façade surfaces into smaller areas.





■ **Gdyniński Szlak Modernizmu /**
Gdynia Modernism Route:
www.modernizmgdyni.pl
www.facebook.com/ModernizmGdyni/

■ **Open House Gdynia, www.ohgdynia.org**

■ **Weekend Architektury / Architectural Weekends**
www.weekendarchitektury.pl

■ **Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków /**
Municipal Conservation Office
www.gdynia.pl/zabytki/

■ **Mini Muzeum**
www.facebook.com/minimuzeum.bankowiec/
- zwiedzanie dla grup zorganizowanych po uprzednim
umówieniu się: / group visits booking in advance:
piradoff@wp.pl

■ **Informacja Turystyczna / Tourist Information**
ul. 10 Lutego 24, tel. +48 58 622 37 66,
e-mail: it@gdynia.pl

www.gdynia.pl



Gdynia 2020

Zdjęcia pochodzą ze zbiorów
Agencji Rozwoju Gdyni.